

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

Předčasné parlamentní volby v Bulharsku 2017

Obsah:

POPIS POLITICKÉHO SYSTÉMU.....	3
MOC VÝKONNÁ	3
MOC ZÁKONODÁRNÁ	4
VOLEBNÍ SYSTÉM	4
HLAVNÍ POLITICKÉ STRANY PO VOLBÁCH 2017.....	5
POLITICKÝ VÝVOJ V LETECH 2014– 2017.....	6
PREZIDENTSKÉ VOLBY A REFERENDUM O VOLEBNÍM SYSTÉMU 2016	7
PARLAMENTNÍ VOLBY 2017 A POVOLEBNÍ SITUACE	8
SESTAVOVÁNÍ VLÁDY	9

Vybraná témata č. 05/2018
květen 2018
autor: Adam Folvarčný

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: VYBRANÁ TÉMATA
Název: Předčasné parlamentní volby v Bulharsku 2017	Typ edice: online, ISSN 2533-414X
Autoři: Folvarčný, A.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=3
Číslo: Vybraná témata č. 05/2018	První vydání edice: leden 2005
Datum: květen 2018	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova:	Zaměření: aktuální témata relevantní pro činnost Parlamentu České republiky
Volby; přehled; reforma; volební systém; politické strany; vláda	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce se věnuje předčasným parlamentní volbám v Bulharsku, které se konaly 25. března 2017. V první části je představen politický systém země. Následuje část se stručnou charakteristikou hlavních politických stran, které ve volbách uspěly. Druhá část nabízí přehled klíčových událostí během předchozích let, které k předčasným volbám vedly, předvolebním tématům, volebním výsledky a povolební situaci.

Obsah

POPIS POLITICKÉHO SYSTÉMU	3
MOC VÝKONNÁ	3
MOC ZÁKONODÁRNÁ	4
VOLEBNÍ SYSTÉM	4
HLAVNÍ POLITICKÉ STRANY PO VOLBÁCH 2017	5
POLITICKÝ VÝVOJ V LETECH 2014–2017	6
PREZIDENTSKÉ VOLBY A REFERENDUM O VOLEBNÍM SYSTÉMU 2016	7
PARLAMENTNÍ VOLBY 2017 A POVOLEBNÍ SITUACE	8
SESTAVOVÁNÍ VLÁDY	9

Popis politického systému

Bulharsko je na základě Ústavy schválené v roce 1991 parlamentní republikou s přímo voleným prezidentem. Ústava obsahuje ve znění pozdější novely zakotvení země v Evropské unii (EU) stanovením účasti na jejím budování a rozvoji. Bulharsko je dle ústavy sekulární stát, avšak zároveň staví pravoslavnou církev do role tradičního náboženství v zemi.¹

Moc výkonná

Prezident je ústavně první složkou výkonné moci, nejvyšším představitelem a hlavou státu. Reprezentuje jednotu země a stát navenek, ale v rámci systému plní spíše ceremoniální funkci. Je volen v přímé volbě na pět let, a to maximálně dvakrát po sobě. Společně s ním je volen viceprezident, na kterého může prezident delegovat některé své pravomoci. Ústava však prezidentskému úřadu přiřkla omezenou roli. Mezi nejvýznamnější pravomoci patří zejména právo veta zákonů, které však může být přehlasováno prostou většinou po opakovaném projednání. Prezident dále má právo předstoupit před Národní shromáždění s projevem. Limitovaná role vyplývá také z jasně dané procedury při jmenování vlády – pouze vybírá designovaného premiéra z nejsilnější strany v parlamentu.²

Hlavní roli v moci výkonné složce však zastává vláda (Rada ministrů) v čele s premiérem. Vláda je kolektivním orgánem složeným z premiéra, který vede a řídí vládu, a jednotlivých ministrů. Každý z nich je odpovědný za jedno ministerstvo, v jehož čele stojí (pokud nerozhodne jinak Národní shromáždění). Vláda je závislá na důvěře parlamentu, který ji může kdykoliv vyslovit nedůvěru. Ústava však v tomto ohledu poněkud posiluje pozici vlády, když stanovuje, že neúspěšný pokus o vyslovení nedůvěry znamená možnost opakovat hlasování o nedůvěře až za šest měsíců. Mandát vlády končí také demisí premiéra nebo rezignací celé vlády.

¹ Constitution of Republic Bulgaria Art. 13 [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.

² Constitution of Republic Bulgaria Art. 99 [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.

Moc zákonodárná

Zákonodárnou moc tvoří jednokomorové Národní shromáždění, které se skládá z 240 poslanců volených na čtyřleté funkční období. Členové parlamentu během funkčního období plní roli reprezentantů celého národa, nikoli pouze svých voličů či voličů v daném volebním obvodu.

Hlavní náplní práce Národního shromáždění je přijímání zákonů a schvalování mezinárodních smluv (tedy vyslovení souhlasu s ratifikací takových smluv). Hlasuje prostou většinou svých členů, o ústavních zákonech pak tříčtvrtinovou většinou. Zákony jsou přijímány v systému dvojího čtení. Ve výjimečných situacích se může Národní shromáždění usnést a schválit zákon dvěma hlasováními během jedné schůze (čl. 88 ústavy). V případě návrhů na změnu ústavy se uplatňuje systém trojího čtení, kdy se o těchto návrzích musí hlasovat třemi hlasováními ve třech dnech (čl. 155 ústavy).³

Pro přijetí nové ústavy, změnu státních hranic, formy vlády a státoprávního uspořádání musí zasednout Velké národní shromáždění, které tvoří 400 členů. Svolání tohoto Velkého národního shromáždění je výjimečným aktem. Návrh na jeho svolání může podat čtvrtina členů Národního shromáždění nebo prezident.⁴ Takové shromáždění přijalo současnou Ústavu roku 1991.

Shromáždění vedle zákonodárné funkce plní též kontrolní funkci vlády. Ustavení vlády je odvislé od důvěry Shromáždění. Dochází zde k silnějšímu provázání vlády a parlamentu, jelikož přímo parlament rozhoduje o zvolení, a tedy potvrzení designovaného premiéra do pozice předsedy vlády. Na žádost premiéra hlasováním jmenuje a odvolává také jednotlivé členy vlády (čl. 112 a 113 ústavy).

Volební systém

Během novodobé historie existovalo v zemi několik různých typů volebního systému. Různé volební techniky měly však společný počet vícemandátových volebních obvodů, a to 31. Velikost obvodů se pohybuje v rozmezí od čtyř do čtrnácti mandátů v závislosti na počtu obyvatel. Pro každý volební obvod jsou v současnosti garantovány alespoň čtyři mandáty, v minulosti to ale byly mandáty tři.

V letech **1991–2005** se používal systém poměrného zastoupení a k přepočtu hlasů na mandáty sloužila d'Hondtova metoda volebního dělitele. Na celostátní úrovni se uplatňovala 4% volební klauzule pro stranu nebo koalici stran. Stranám, které překonaly volební klauzuli, byly na celostátní úrovni prostřednictvím d'Hondtovy metody přiděleny mandáty. Určení mandátů strany do jednotlivých volebních obvodů probíhalo opět na základě d'Hondtovy metody, tedy podle toho, ve kterém obvodu získala daná strana největší průměr hlasů na mandát. Přerozdělování mandátů do obvodů tímto způsobem mohlo vést k tomu, že do některých obvodů bylo přiděleno více stranických mandátů, než odpovídalo velikosti obvodu, nebo naopak mandáty v obvodu nebyly obsazeny. V takovém případě byly nevyužitě dělitele jednotlivých stran seřazeny sestupně. Strana pak získala mandáty v těch obvodech, v nichž dělitel dané strany byl nižší než v obvodu, v němž strana mandát získala.⁵

Roku **2009** se však systém změnil z poměrného na smíšený. Z celkových 240 mandátů v parlamentu jich bylo 31 přidělováno pomocí jednokolového většinového systému v jednomandátových obvodech. Zbýlých 209 pak bylo distribuováno poměrně na základě Hare-Niemayerovy metody volební kvóty, kdy volič odevzdal hlas stranické kandidátní listině, na níž pořadí kandidátů nemohl měnit. V tomto systému tak každý volič disponoval dvěma hlasy. Strana zde musela překonat 4%

---

³ Constitution of Republic Bulgaria Art. 155 [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.

⁴ Constitution of Republic Bulgaria Chapter nine [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.

⁵ Zpracováno na základě ÁLVAREZ-RIVERA Maneul. Elections to the Bulgarian National Assembly, Part I. Electionresources.org [online], October 25, 2014 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://electionresources.org/bg/>.

klauzuli; koalice stran musela získat 8 % hlasů, což se stalo předmětem sporu mezi parlamentem a prezidentem. Ústavní soud aditivní klauzuli následně zrušil. Tento smíšený systém však byl použit jen roku 2009 a země se od roku 2011 vrátila k plně poměrnému systému.⁶

Od roku **2011** se uplatňuje systém poměrného zastoupení. Volební zákon stanoví 4% klauzuli pro strany i koalice, kterou musí překonat na národní úrovni, aby se mohly zúčastnit přerozdělování hlasů. Voličské hlasy jsou na mandáty přepočítány skrze použití Hare-Niemayerovy metody na úrovni volebních obvodů. Voliči udělují hlasy jednotlivým kandidátním listinám s možností udělit jeden preferenční hlas. Kandidát musí obdržet alespoň 7 % preferenčních hlasů z celkového počtu pro celou kandidátní listinu, aby došlo ke změně pořadí na listině. Toto vyšší číslo favorizuje spíše kandidáty na předních místech listin, což je umocněno faktem, že voliči disponují pouze limitovanou možností úpravy kandidátní listiny.⁷

Literatura rovněž uvádí, že je možná volba nezávislých kandidátů, pokud získají v daném obvodě počet hlasů ve výši kvóty na daný obvod (tedy dle počtu mandátů přidělených do daného obvodu).⁸

Ústava definuje parlament jako permanentní těleso, volby se tak mají konat dva měsíce před vypršením mandátu úřadující komory. Aktivní volební právo je stanoveno na 18 let, pasivní pak na 21 let. Volební právo je podle ústavy všeobecné, rovné, přímé a tajné. Volby probíhají v jeden volební den mimo pracovní týden.

Hlavní politické strany po volbách 2017

Občané za evropský rozvoj Bulharska (*Graždani za Evropejsko Razvitie na Bălgaria*, GERB) GERB se profiluje jako strana pravého středu a klade důraz na svůj proevropský postoj a udržení fiskální stability v zemi. Je jasným zastáncem bulharského členství v EU a podporovatelem sankcí vůči Rusku. Od roku 2009 je vítězem všech parlamentních voleb v zemi.

Strana byla roku 2006 původně založena jako občanské hnutí roku 2006, které se postupně centralizovalo. Dlouhodobě má rozhodující slovo užší stranické vedení a míra strukturace stranických orgánů je nižší. Dominantní postavení ve straně má Bojko Borisov, který je dlouhodobým stranickým lídrem se sklony k autokratickému vládnutí uvnitř strany.

Bulharská socialistická strana (*Bălgarska Socialističeska Partija*, BSP) Hlavní představitelkou je Korneliya Ninová. Jedná se o pokračovatelku bývalé komunistické státostrany, dnes v reformované podobě na pozicích plně systémového aktéra. Je nejstarší stranou v systému vzniklou bezprostředně po politických změnách v roce 1990. Disponuje tak velmi rozsáhlou strukturou stranických organizací i na nižších úrovních. Má víceúrovňovou lokální strukturu a vrcholným orgánem strany je Kongres. Strana se snaží cílit zejména na sociálně slabší voliče s tématy jako například zaměstnanost, sociální zabezpečení či progresivní danění. Pozitivně se strana staví ke vztahům k Ruské federaci a kriticky vystupuje proti některým aspektům členství v EU. Možná také ve snaze odlišit se od svého největšího konkurenta, tedy GERB, zaujala v předvolební kampani více euroskeptickou pozici.

Jednotní vlastenci (OP) představují alianci nacionalistických stran účelově sdružených před volbami 2017 s cílem dosažení lepšího volebního zisku. Strany nejsou zcela jednotné a liší se zejména v míře

---

⁶ Inter-Parliamentary Union [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2045_A.htm, [cit. 2018-03-04]. Election Resources on the Internet: Elections to the Bulgarian National Assembly 25/04/2014 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://electionresources.org/bg/>.

⁷ Election code [online], 05/03/2014 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.legislationline.org/topics/country/39/topic/6>.

Republic of Bulgaria Early Parliamentary Election 26 March 2017: Final Report [online], 30/06/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.osce.org/odihr/elections/bulgaria/327171>.

⁸ ROSŮLEK, Přemysl. Bulharsko: Monokameralismus se silným postavením premiéra. In: L. Cabada a kol. Nové demokracie střední a východní Evropy. Praha: Oeconomica, 2008. S. 190.

radikálnosti svých postojů a rétoriky (zvláště pak protiimigrační, protimuslimské a protiromské). Prosazují větší sociální výdaje. Velmi odtažití zůstávají vůči Turecku a jejich blokáda hranic s Tureckem před volbami vedla k zvýšení vzájemného napětí s tímto sousedem. Aliance zahrnuje:

- **Bulharské národní hnutí** (*Bălgarsko Nacionalno Dviženie*, VMRO-BND)
- **Národní fronta spásy Bulharska** (*Nacionalen Front za Spasenie na Bălgaria*, NFSB)
- **Atak** (Ataka)

Strana Ataka byla založena roku 2005 s jasně nacionalisticko-populistickou profilací a antisystémovým charakterem. Podporuje myšlenku jednonárodnostního Bulharska a vyznačuje se antisemitskou rétorikou. Ataka je stále vnímána jako krajně pravicová, nacionalistická formace. Dlouho byla v národní izolaci kvůli své rasistické rétorice nebo postojům proti menšinám. Tlak ze strany EU napomáhal odtažitému vnímání ze strany ostatních aktérů. Postupem času došlo k částečnému posunu postojů a inkorporaci do systému. Dnes se jedná o dlouhodobě stabilního aktéra stranického systému na nacionalistických pozicích. Strana neformálně podporovala pravostředovou vládu po roce 2009.

Hnutí práv a svobod (*Dviženie za Prava i Svobodi*, DPS)

Strana byla založena již v roce 1990 a je reprezentantem zájmů muslimské, zejména turecké, menšiny na bulharském území. Stala se pravidelným aktérem stranické politiky. Úspěchy jsou teritoriálně limitované a závislé zejména na složení místní populace. Ve volbách 2017 vznikla straně konkurence v podobě strany tzv. DOST, která měla oficiální podporu Ankary. Je zastáncem soužití všech obyvatel na bulharském území neohledně na víru nebo národnost. Má postavení systémového aktéra, v minulosti mnohokrát zahrnutého do vládní spolupráce. Hlavní představitel je Mustafa Karadaya.

Vůle (Volja)

Strana byla oficiálně založena již roku 2007 jako Liberální aliance, ale do současné podoby se dostala až na konci roku 2016. Lídr strany Veselin Mareshki je bulharským velkopodnikatelem a v současnosti také lídrem strany. Strana má silně populistický charakter a je založena na vymezení se proti establishmentu. Mareshki vešel do širší politické známosti při prezidentských volbách na podzim 2016. Snaží se získávat taktéž na protiimigrantské rétorice. Strana nemá silnější ukotvení a je jasně propojena s osobou svého zakladatele.

Politický vývoj v letech 2014–2017

Období let 2014–2017 přinesla Bulharsku delší období relativní politické stability. Toto období následovalo po překotném a turbulentním vývoji a konání dvou parlamentních voleb v letech 2013 a 2014.⁹

Parlamentní volby v roce 2013 přinesly patovou situaci a nemožnost sestavit vládu založenou na koalici politických stran. Předčasné volby 2014 znamenaly přesný opak. Výsledkem se stal silně fragmentovaný parlament, v němž zasedlo osm politických subjektů. GERB se stala jednoznačně dominantní, ale počet získaných mandátů se paradoxně zmenšil (i díky menší míře propadlých hlasů). Opětovně se tak očekávala složitá vyjednávání o vládě. Problematické bylo jednak hledání partnerů, tak současně nutnost dosáhnout parlamentní většiny pro získání důvěry vládě. Lídr strany GERB Borisov tehdy však prokázal značnou ochotu ke kompromisu, a měsíc po volbách představil půdorys nové vládní koalice. Výsledkem se stala menšinová vláda GERB společně s Reformním blokem a levicověji orientovanou Alternativou pro bulharský rozvoj (ABV) s vnější podporou nacionalistů. Je zřejmé, že se jednalo spíše o vítězný slepenec se snahou ukončit

---

⁹ Interim Government Takes Over from Oresharski Cabinet [online], 06/08/2014 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.novinite.com/articles/162538/Interim+Gov%27t+Takes+Over+from+Oresharski+Cabinet>.

politickou nestabilitu než ideově a programově soudržnou koalici.¹⁰ Samotná vládní koalice měla pouze 118 hlasů, ale tolerance ze strany nacionalistů umožnila vznik tzv. druhé Borisovovy vlády.¹¹ Období ale nemůžeme označit za klidné. Již v první polovině roku 2016 z vlády odešla ABV a její pozice v parlamentu oslabila.

Prezidentské volby a referendum o volebním systému 2016

Na podzim roku 2016 do fungování vlády vstoupily vnější faktory, a tím se staly prezidentské volby a referendum o jednokolovém většinovém volebním systému.¹² Předseda vlády Borisov spojil pokračování své vlády s vítězstvím prezidentské kandidátky GERB Tsetsky Tsachevové. Vítězem se však se ziskem 59,3 % hlasů stal Rumen Radev, bývalý generál s pruským postojem, podporovaný opoziční BSP.

Druhým faktorem byl výsledek iniciovaného referenda o zavedení většinového volebního systému pro parlamentní volby. Změnu volebního systému a referendum iniciovala GERB. Ta mohla mít největší prospěch ze změny jako největší aktér tehdejší politické scény. Nezanedbatelný vliv mohla mít změna volebního systému též na stranu turecké menšiny DSP kvůli územní koncentraci jejího voličstva. Referendum však tuto změnu nepotvrdilo.

Pro Borisova nastalá politická situace znamenala výrazné zklamání a fakticky vyslovení dvojího nesouhlasu ze strany občanů. Menšinová vláda by se mohla ocitnout pod značným tlakem, a proto Borisov podal demisi.¹³

Prezident Plevnilev se po demisi premiéra snažil iniciovat možný vznik velké koalice GERB a BSP. Tato možnost byla jednoznačně odmítnuta a preferovanou variantou se staly předčasné volby, které se však kvůli ústavním omezením (souvisejícím zejména s proběhlou prezidentskou volbou a nástupem nového prezidenta) mohly uskutečnit až na jaře 2017.¹⁴ V souladu s ústavou tak došlo k sestavení dočasné úřednické vlády Ognjana Gerdzhikova v lednu 2017, jejíž sestavení inicioval prezident s podporou politických stran. Úkolem vlády bylo dovést zemi k předčasným volbám, jak předpokládá Ústava.¹⁵

Předčasné parlamentní volby v březnu 2017 tak můžeme označit za reakci na výsledek prezidentské volby, kdy premiér a největší strana necítili v dané situaci dostatečnou podporu voličů a budoucího prezidenta (případná hrozba tlaku ze strany prezidenta na vládu i díky vysoké legitimitě), což vedlo vládu k demisi.

---

¹⁰ Nicméně v problémech sestavit většinovou vládu se zrcadlila i faktická nemožnost sestavit velkou koalici s BSP kvůli dlouhodobé vzájemné antagonii.

¹¹ Bulgarian parties approve coalition agreement, cabinet [online], 07/11/2014 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/elections/news/bulgarian-parties-approve-coalition-agreement-cabinet/>.

¹² Lidové hlasování zahrnovalo také otázky veřejného financování politických stran a povinnosti volební účasti. Nebylo platné díky nízké volební účasti. Viz. What Is Bulgaria's Voting System Referendum About? [online], 02/11/2016 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.novinite.com/articles/177163/What+Is+Bulgaria%27s+Voting+System+Referendum+About%3F>.

¹³ A very Bulgarian drama: What Rumen Radev's presidential election victory means for Bulgarian politics [online], 14/11/2016 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/70107/1/blogs.lse.ac.uk-A%20very%20Bulgarian%20drama%20What%20Rumen%20Radevs%20presidential%20election%20victory%20means%20for%20Bulgarian%20politics.pdf>.

¹⁴ Constitution of Republic Bulgaria Art. 99 [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.

¹⁵ Constitution of Republic Bulgaria Art. 99 [online], 01/01/2008 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.parliament.bg/en/const>.
Bulgaria Heads for Early Elections [online], 20/12/2016 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-heads-to-early-elections-12-20-2016>.

Parlamentní volby 2017 a povolební situace

Předčasné volby v březnu 2017 znamenaly poměrně značné posuny v tehdejší bulharské stranické politice. Celkově lze hovořit o zmenšení roztržitosti stranického systému, jelikož výsledky přidělily mandáty pouze pěti subjektům (oproti předchozím osmi), přesněji čtyřem stranám a jedné volební koalici (OP).¹⁶ Nemůžeme však hovořit o úplné stabilizaci a strukturaci stranického systému. Jednak volby znamenaly výrazný neúspěch a ztrátu parlamentního zastoupení pro Reformní blok a ABV. Naopak přinesly parlamentní křesla zcela novému subjektu - Vůli. Novým a doposud nepozorovaným fenoménem se stala „trojkoalice“ nacionalistických stran, jejichž společný výsledek 9,1 % hlasů nebyl příliš valný, ale stačilo to celkově na 27 mandátů.

Volební účast 54,1 % představuje průměrnou hodnotu, došlo k mírnému nárůstu zájmu občanů oproti předchozím dvěma parlamentním volbám o tři procenta, avšak i tak je nižší vůči hodnotám v 90. letech nebo v roce 2009, kdy dosáhla 60 %.

Strana	% hlasů	Počet mandátů
GERB	36,7	95
BSP	27,2	80
OP	9,1	27
DPS	9,0	26
Vůle (Volja)	4,15	12

Zdroj: Electionguide.org¹⁷

Volbami došlo k posílení do té doby nejsilnější GERB na 95 mandátů, což z ní učinilo vítěze voleb. Procentuálně však získala stejně jako roku 2014, 32,7 % hlasů. Relativním úspěchem však byly výsledky také pro socialisty, kteří díky svým 27,2 % hlasů a 80 mandátům obnovili pozici druhého pólu bulharské politiky a druhé nejsilnější strany, jež byla po roce 2014 oslabena, kdy získala pouhých 15,4 % hlasů. Posílila během tří let v opozici o necelých 12 % hlasů, ale na vítězství to nestačilo.

Přestože průzkumy před volbami naznačovaly vyrovnané výsledky GERB a BSP, volby nepotvrdily úvahy o nástupu socialistického období, které se objevovaly po vítězství socialistického kandidáta Radeva v prezidentských volbách v roce 2016. Naopak proevropská GERB si podržela postavení nejsilnějšího subjektu, i když její postavení v systému se v porovnání s rokem 2014 poněkud proměnilo. Její vítězství a odstup zejména od BSP nebyl tak jednoznačný. Obě strany však jsou dominantními póly současné stranické politiky v zemi. O tom vypovídá i fakt, že společně získaly 60 % voličských hlasů a 73 % mandátů v parlamentu. K jejich silnému postavení v systému napomáhá i jejich jednoznačně protikladná programově-ideové profilace, existují zde jasné štěpící linie mezi těmito stranami, na kterých se strany profilují. Jako příklad uveďme oblast zahraniční politiky, kde je viditelná jistá míra polarizace v otázce vnějších styků. Zatímco GERB je jasně proevropská a podporuje integraci země do struktur Unie, tak BSP zastává postoje vřelejších vztahů s Ruskem a její vztah k otázce evropské integrace je rezervovanější a byl v kampani jasně akcentován.

Otázkou dalšího působení je pozice aliance Jednotných vlastenců, která dokázala pragmaticky spojit tři menší nacionální strany právě na této bázi. Členství strany *Ataka* však vzbuzuje kontroverze z důvodu krajně pravicových názorů, přestože míra izolace strany se postupně zmenšila. V posledních letech rozkol nabyl větších rozměrů díky silným neshodám v souvislosti

¹⁶ Strany si po volbách oficiálně rozdělily získané mandáty mezi sebe.

¹⁷ IFES Election Guide | Elections: Bulgaria National Assembly 2017. Electionguide.org [online], March 26, 2017 [cit. 2018-06-22]. Dostupné z: <http://www.electionguide.org/elections/id/2499/>.

s anexí Krymu a postožům vůči protestům na Ukrajině. Jasně proruská rétorika znamenala rozkol s většinou mainstreamových stran a opětovný posun spíše na okraj stranického spektra. Nyní však *Ataka* byla poprvé explicitně součástí úspěšného volebního partnerství nacionalistů.¹⁸

Neznámou je pak strana *Vůle*, která je stranou bohatého podnikatele a potvrzuje současné trendy evropské politiky. Tedy úspěchy různých podnikatelských stran bez jasného zaměření s populistickým apelem. Základem jeho úspěchu je vymezování se proti dosavadnímu fungování celého systému získávající zejména protestní hlasy.¹⁹

Heterogenitu stranického systému pak doplňuje DPS, která zastupuje místní tureckou menšinu a bývala vládním partnerem socialistů. Její volební zisk však znamenal oslabení pozice a byla jedním z poražených v těchto volbách.

Celkově můžeme říci, že volby udržely v zemi status quo. Jedná se o úspěch proevropské GERB a systémové BSP. Po nestabilním období nedošlo ke značnému nárůstu populismu a nacionalismu tak, aby byl ohrožen existující systém. Spíše dochází k mírnému oslabení nacionalistických stran oproti předchozím volbám a tyto strany jsou nuceny vytvářet pragmatická spojení. Nicméně stranický systém zůstává poměrně heterogenní a vznik homogenní vládní koalice je značně složitý úkol v daných podmínkách.²⁰

Sestavování vlády

Prezident Radev po volbách v souladu s ústavou pověřil lídra vítězné strany Borisova sestavením vlády. Veřejně nebyla vůbec zvažována varianta velké koalice, která zůstává v současné bulharské politice neprůchozí možností. Borisov následně zahájil jednání o koalici s Jednotnými vlastenci, přestože bezprostředně po volbách zaznívaly z volební koalice odmítavé hlasy. Borisov již dříve vyloučil koalici se stranou turecké menšiny DPS. Velice rychle přispěchala s nabídkou možné vládní spolupráce strana *Vůle*, ale její postoj zůstal nevyslyšen. Naopak GERB vedla s nacionalistickou koalicí poměrně rychlá jednání a na počátku dubna 2017 se dohodli na společném ustavení většinové a minimální vítězné koalice s těsnou většinou 122 hlasů v Národním shromáždění. Borisov vůbec poprvé sestavil koalici s nacionalistickými stranami, které nominovaly své ministry (některé bez stranické příslušnosti). *Ataka* oficiálně v kabinetu zastoupena není (nemá svého stranického nominanta). Podmínkou GERB pro jednání s nacionalisty byl jejich vstup do vlády a přijetí vládní odpovědnosti společně s vítěznou stranou. Ministerská křesla pro Jednotné patrioty se dělila na základě dohody v rámci této aliance. Většinová koaliční vláda se zde, po praxi menšinových vlád v letech 2009-2016, stala preferovanou variantou a vyhlídkou, že zajistí zemi stabilní politickou situaci na čtyři roky.²¹ Kabinet byl oficiálně potvrzen parlamentem 4. května 2017. První záležitostí, kterou se vláda poté musela zabývat, byla diplomatická roztržka s Tureckem

---

¹⁸ Right-wing Populist Parties and the Mellowing Down of Euroscepticism in Eastern Europe under the Influence of Europeanization [online], 2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.hrpub.org/download/20170130/SA1-19607134.pdf>.

¹⁹ In Bulgaria, a Businessman Who Talks (and Acts) Like Trump [online], 24/02/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/02/24/world/europe/in-bulgaria-a-businessman-who-talks-like-trump-acts-like-trump.html>.

²⁰ Election reaction: The status quo wins in Bulgaria [online], 27/03/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2017/03/27/2017-bulgarian-election-results-borisov-wins/>.

²¹ Bulgaria's Borissov to Head New Coalition Govt [online], 27/04/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-s-borissov-to-head-a-coalition-govt-with-united-patriots-04-04-2017>.

Borissov's GERB Wins Bulgaria's Snap Parliamentary Election [online], 26/03/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/borissov-s-gerb-wins-bulgaria-s-snap-parliamentary-election-03-26-2017>.

Bulgaria's Borisov names new coalition government [online], 27/03/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-bulgaria-government/bulgarias-borisov-names-new-coalition-government-idUSKBN17Z0XO>.

z důvodů blokad hranic nacionalistickými stranami v době voleb pro občany žijící v zahraničí.²² Vládní koalice se dohodla na proevropském směřování a dodržení bulharských závazků vyplývajících z členství v NATO. GERB si zachovalo rozhodující pozici ve vládě.

---

²² Borissov Unveils his Third Cabinet in Bulgaria [online], 27/03/2017 [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/bulgaria-s-borissov-announces-his-third-cabinet-05-03-2017>.